

Primož Vresnik

PETOŠOLSKA LJUBEZEN

(mladinska drama)

1. dejanje: popoldan in večer na šoli; čas snažilk in čas krožkov na šoli – čas ljubiteljskih šolskih dejavnosti.
2. dejanje: dopoldan na šoli: šolska ura biologije in razredna ura razrednika Mirana.

3.dejanje: popoldanski obisk v bolnici; spominjanje upokojenega srednješolskega profesorja na gimnazijska leta.

VLOGE V IGRI: čistilka Tončka, čistilka Ismeta, hišnik Fonza, dijak Damjan Šlajmer, dijakinja Fani Travnjak, dijak Samo Trajkovič, dijakinja Urška Kracina, dijak Rodrigez Pušnik, dijakinja Leonida Polič, dijak Matjaž Javševc, dijakinja Sergeja Kolmanič, profesorica Marica Potočnik, ravnatelj Bruno Monetti, razrednik Miran Polajner Zafošnik, avtoprevoznik Dolfe - Karel Vanč Hajdinjak, medicinska sestra Marija Travnjak ter profesor Josip Hlavaty.

Dodatno: radiofonsko posnet glas s hodnika in posnet glas, ki bere Tončkovo pismo – isti igralec, mlad fant.

Skupno: sedemnajst igralcev na odru, eden v zaodrju; njegov glas je posnet na cd, kaseto ali kako drugače, torej skupno osemnajst igralcev.

P R V O D E J A N J E

Scena je iz kartonastih škatel ali ivernih plošč; lahko tudi iz kulis, ki so polepljene s starim orumenelim časopisnim papirjem. Iverne plošče so povezane med seboj, ustvarjajo konstrukcijo kvadratne oblike, konstrukcijo dveh prostorov. Prvi prostor je zbornica. V zbornici so štiri manjše omare.

V eni omari so dnevnik z redovalnicami, druga je za pošto, tretja ima ključ od učilnic – to je omara z vitrino, četrta, čisto v desnem kotu, pa je snažilkina omara s čistili, uporablja jo snažilka Tončka. Že na začetku predstave velika bela ovojnica štrli iz halje, ki dela družbo ostalim haljam, ki visijo na velikem obešalniku. Na začetku predstave neonska razsvetljava medlo brli, sveti na oder. Drugi prostor je učilnica. Učilnica je improviziran prostor s počeckanimi in oguljenimi šolskimi klopmi. Šolska tabla je pritrjena na ivernato steno. Nad počeckano in velikokrat pobrisano šolsko tablo visi napis, izpisan s starinskimi neogotskimi črkami: *Učenje je pridobivanje znanja na podlagi življenjskih izkušenj.*

Na oder pride Tončka.

TONČKA(rahlo razburjeno): Že spet isto, vsak dan isto: tapison je čisto uničen in ves črn, toda nikomur se na tej šoli ne ljubi preobuvati, presnete teniske in kaj so že – *suprege*. (*izgovori napačno in z napačnim naglasom*) Prvega, ki ga vidim *v supregah*, bom stresla z metlo.

Tončkina jeza je spontana; gre za sproščanje energije skozi samogovor.

Tončka gre k omari s čistili. Ko odpre omarina vrata, se notranja stran vrat pokaže gledalcem. Polepljena so s starimi posterji, reklamni letaki ter plakati. Nekaj predlogov: star poster *Johna Travolte iz Vročice sobotne noči*, *Kabir Bedi v vlogi Sandokana*, družbo jima delajo še posterji: *Vojna zvezd*, *Steve MacQueen kot Šerif iz New Yorka*, poster bradatega *Michael Douglasa* iz serije *Ulice San Franciska*, oster pogled *Charlesa Bronsona* iz akcijskega filma ali *Jessica Lange* na *King Kongovi* dlani, skratka, pomembnejša filmska in glasbena ustvarjalnost iz sedemdesetih, vendar brez pravega repa in glave – polepljeno vsepovprek. Skratka, pomembnejša pop kultura iz šestdesetih in sedemdesetih, vendar s sledovi orumenelosti.

Tončka vzame čistila, se za korak pomakne nazaj; pogleda pisano polepljeno čudo na notranji strani vrat in zavzdihne.

TONČKA: Moj brat Milan je bil čisto navdušen nad takšnimi rečmi, nad glasbo in filmi. Kdaj je že to bilo, kdaj je že to bilo, mladost ekspresno mine...

Ko to izjavi, z enim zamahom zapre vrata. Med tem časom se pred odprtimi vrati zbornice pojavi Ismeta, potiska dva funkcionska usnjena fotelja iz socialističnih časov. Fotelja sta iz časov, ko je prevladovalo industrijsko funkcionalno pohištvo, torej iz šestdesetih let. Fotelja sta sicer zaprašena, vendar lepo ohranjena. Na enem izmed njih so gramofonske plošče in slike. Ko ju potisne pred vrata zbornice, vzame slike, vstopi v zbornico. Ismeta je zadihana, njena hala je vsa prašna in v pajčevinah.

ISMETA: Čuj, Tončka, daj mi ključe od stranskih vrat !

TONČKA: Kakšna pa si ?

ISMETA: Kakšna pa naj bom, če sem pospravljala podstrešje. Ravnatelj mi je rekel, naj vse stare stvari zmečem v keson.

TONČKA(posmehljivo): A fotelja boš tudi odpeljala stran, na odlagališče kosovnega materiala !?!

ISMETA: Ni govora, lahko ju odpelješ, če želiš. Ne vem, kam bi z njima... Ravnatelj bi rad imel na podstrešju prostor.

TONČKA: Kakšne slike pa si prinesla dol ?

Ismeta jih položi na stol. Tončka jemlje po eno in eno v roke. Obrne se proti občinstvu tako, da občinstvo lahko vidi slike. Prva je slika *Vladimirja Iljiča Lenina*, druga je portret *Ljudevita Gaja*, tretja *Engelsa*, četrta *Tita* in še kakšnega književnika.

ISMETA: Različne.

TONČKA: Razen Tita nikogar ne poznam.

ISMETA: Jaz tudi ne. Nesla jih bom na odlagališče kosovnega materiala. Ta slika (prime za sliko Engelsa) je visela, ko sem v Višegradu hodila v ljudsko šolo.

TONČKA: Aja, kakšen brkat moški je. Vsi so zaraščeni, razen Tita, ta je lepo obrit. Tito zmeraj obrit gleda s slik...

ISMETA: Razen Tita. Lepo obrit... (mehanično ponavlja besede za njo)

Ženski zlagata slike skupaj; Tončka podaja, Ismeta zlaga. Po končanem zlaganju se Tončka postavi med oba fotelja in ju občuduje.

TONČKA: Torej sta lahko moja...

ISMETA: Povsem tvoja. S čistilom greš dvakrat čez usnje in fotelja sta kakor nova.

TONČKA: Samo da ne bo Dolfi proti.

ISMETA: Tukaj so še gramofonske plošče, nesi jih sinu.

TONČKA: Eh, tega pa ne bom domov nosila.

ISMETA: Zakaj ne ?

TONČKA: Tonček ne posluša godbe na pihala in pevskih zborov. To je danes pri mladini iz mode.

DOLFE: Kdo ne posluša !?! Kaj ne posluša !?!

ISMETA: Dober dan, gospod Hajdinjak.

TONČKA: Oh, Dolfe. Telefonirati sem ti hotela. Fotelja sva dobila, na šolskem podstrešju sta stala.

Dolfe energično prehodi odrski prostor.

DOLFE (prezirljivo ošine s pogledom fotelja in ženski): Kakšna fotelja, saj imava dovolj denarja, da kupiva novega. Dovolj, da si v veleblagovnici privoščiva novega.

TONČKA: Če ju očistim, bosta kakor nova.

DOLFE: Niti pod točko razno ne.

ISMETA: Dolfe, midva s Štefanom sva si kuhinjo sestavila iz odsluženega šolskega inventarja. Midva nimava nobenih predsodkov.

DOLFE: Ne gre za predsodke, gre za ponos. Kaj nimata nobenega ponosa, ženski ?! Kaj smo že res tako na koncu, da moramo odsluženo pohištvo dostavljati domov. V naša gospodinjstva. Daj mi ključ od garaže !

TONČKA: Kje naj ga vzamem ? Avtomobilske ključe imaš ti na skrbi. Na obesku avtomobilskih ključev mora biti tudi ključ od garaže.

DOLFE: Ni ga.

TONČKA: Ti imaš preko avtomobil, garažo,ključe...

DOLFE: Pogledj vendar, če imaš ključ od garaže med svojimi ključi.

TONČKA: Nimam. Sprašujem, če jaz skrbim za avtomobil in garažo.

DOLFE: Nimaš, kruci pimpek, nimaš, samo pogledj, če jih imaš pri sebi, če jih navsezadnje le imaš, kakor tolikokrat, ko nekaj domnevno nimaš, potem pa začudoma le imaš. Domnevno le imaš...

ISMETA: Kako govoriš !

DOLFE: Ismeta, ne vmešavaj se. To so zasebni pogovori, da veš.

ISMETA: Zasebni pogovori gor ali dol, preklinjaš kakor...

DOLFE: Kakor...

TONČKA: Kakor Dolfe. Pusti ga, Ismeta, raje dobiva nekoga, ki mi bo dostavil fotelja domov.

DOLFE: Nič ne boš dostavljala domov, nič ne boš...

TONČKA: Ne bom, ne bom, bom... ja, bom...

DOLFE: Kaj nimaš nobenega ponosa !?! Čuj, Tončka, zdaj pa resno: imava pohištvo, imava fotelje, ne potrebujeva šolskih.

TONČKA(iz borbenosti preide v jok): Ja, imava, Dolfe, kaj sploh imava, obadva fotelja v dnevni sobi sta tako zguljena in obrabljena, da nista za nikamor; kaj govoriš, da boš kupil, potem pa nikoli nič ne kupiš, potem pa zmeraj jaz iz šole kaj prinesem, kar nama manjka. Kdaj si nazadnje vzel kakšen kredit ? Seveda za svoj avto, za svoje potrebe; kaj pa pohištvo, hiša, vikend...

DOLFE: Danes nimaš dlake na jeziku.

TONČKA: Danes nimam dlake na jeziku.

Dolfe gre k podobam nekdanjih državnikov, jih živčno pregleda, s hrbtom proti občinstvu, tako da se spet zvrstijo portreti pred očmi publike. Prizor se odvija počasi. Nastane mučna tišina, kakor po hudih prepirih. Ženski skomigata z rameni.

DOLFE (kakor da bi ga stresla električna): Rambo ! Rambo ! Kje je ta presneti pes ? Tu se prepiram brez zveze, pes pa mi je verjetno pobegnil.

TONČKA: A psa si pripeljal ! Da ne bo tako, kakor je bilo zadnjič, ko je bil zadnji sedež stoenke ves polulan.

DOLFE (se raztogoti): Rambo že ne lula na zadnjem sedežu avtomobila.

TONČKA: Ne, kangla, polna vode, se je razlila na zadnjem sedežu. Dolfe, kangla polna vode !

ISMETA: Že spet pričenjata...

DOLFE: Niti pričela še nisva. Sicer pa, spoštovana soproga, pazi na svoje besede; v šoli si, v zbornici si, ampak govoriš, kakor da bi vse življenje ceste pometala.

TONČKA: Pa pogledjmo za ključ...

DOLFE(hlastno): Ga boš našla ? Si ga končno našla ? Domnevno...

Tončka seže z roko globoko v žep, potegne šop ključev, išče ključ, naposled izmed množice ključev na velikem okroglem obesku izbere nek barvni ključ. Njeno početje se odvija v tišini in z izbranimi kretnjami.

TONČKA: Ismeta, tu je ključ od stranskih vrat.

Ismeta vzame ključ. Dolfe jezno zamahne z roko in molče odide skozi vrata, preden ga gledalci izgubijo izpred oči, se še enkrat obrne proti Tončki.

DOLFE: Kdaj prideš domov ?

TONČKA: Ob pol desetih.

Tončka se sesede na stol in obraz zakoplje v dlani. Ismeta sočutno pristopi in položi roko na njeno ramo.

ISMETA(pomirjujoče, streznitveno): Eh, Tončka, ne sekiraj se, saj veš, kakšni so moški in njihov moški ponos. Moj Štefan ni nič boljši, oh, ta moški ponos, jaz ti pravim, to je nekaj najhujšega na tem svetu.

Tončka negibno sedi, prej vzvišena in osorna je zdaj vsa krhka in nebogljena. Ismeta potisne fotelja v ozadje odra. Vklopi tranzistor, ki je izza odra: oglasi se novokomponirana balkanska glasba. Ismeta si zraven prepeva in poplesava.

ISMETA(se pojavi s Titovo sliko v naročju): Čuj, Tončka, jaz sedaj grem. Jutri bom vse odnesla na odlagališče. Štefan ti bo dostavil fotelja, njemu ni treba posebej reči. On je praktičen in življenjski. Midva s Štefanom imava pol pohištva s šole, posteljo nama je dal profesor Hlavaty, ta, ki je sedaj v bolnišnici. No, Titovo sliko sem obdržala, s Titovo sliko ne morem na odlagališče. Sicer pa so časi takšni, da lahko njegova slika spet visi na steni.

TONČKA: Časi so že takšni. Zmešani časi, z vse polno političnih strank !

ISMETA: Jutri bo Štefan s prikolico odpeljal fotelja k tebi domov. Adijo, Tončka.

GLAS S HODNIKA: Hiše molčijo, dvorišča kričijo, hiše molčijo, naša skejterska vozila kot letala rohnijo...

TONČKA: Kaj je to ?

ISMETA: Krožek. Recitacijski krožek.

TONČKA: A to tudi imamo !?!

ISMETA: Kaj še nisi slišala, kako recitirajo ? Skoraj vsak popoldan kakšen mulc vpije svoje stihe.

TONČKA: Ne ! Samo nogometno žogo slišim, kako jo nabijajo v beton.

GLAS S HODNIKA: Naši skejti rohnijo, kakor letala rohnijo, naši bordi drsijo, tako, kakor se ribe v potoku drstijo...

Ismeta za nekaj trenutkov odide. Zasliši se nogometna žoga, kako jo nabijajo v beton. Nekaj trenutkov je tišina. Na pragu se pojavi spet Ismeta s plakatom, na katerem je z rdečim flomastrom napisana: SODOBNA GLASBA. Na plakatu je pevec *Lou Reed*, iz obdobja, ko je izdal album *Transformer*; *David Bowie*, iz obdobja, ko je izdal album *Low*, skupina *Marmalade*, *Dion Warwick* ter *Jeff Beck*, z naslovnice albuma *Wired*, *Queen*, ko so prepevali skladbo *Mustafa Ibrahim*. To so seveda predlogi za scenografa, scenski namigi...

Plakat je služil kot podloga referatu. Pod slikovnim gradivom so zaznambe. Plakat je že orumenel, ob robovih pa so tudi že pajčevine. Plakat drži v levici. V desnici drži zemljevid sveta. Zemljevid je močno zmahan, ponekod pa tudi že strgan.

Tončka že nekaj časa sedi vzravnano in strmi predse – pogled ni ne vesel ne žalosten.

ISMETA: Tončka, jaz zdaj grem...

TONČKA (se rahlo zasmije): Saj to si že rekla...

ISMETA: Kaj govorim, hotela sem reči: na podstrešju sem našla dva plakata, pravzaprav plakat in zemljevid sveta. Prav gotovo bosta všeč Tončku.

TONČKA: Tonček je v letih, ko ga ne zanima svet, razen dogajanja v bližnji okolici.

ISMETA: Mogoče bo prav prišlo kasneje...

TONČKA: Kdaj kasneje ?

ISMETA: Kasneje, ko bo starejši. Tončka, ne bodi tako črnogleda.

TONČKA: No, super, Ismeta. Odloži plakat in zemljevid na fotelj !

GLAS S HODNIKA: Angleščino se učim v ritmu rapa, pri nemščini pa mi pomaga skupina *Tokio Hotel*, sestra se uči španščine za razumevanje popoldanske nadaljevanke, staro mamó jezijo novodobne spakedranke...

ISMETA: Jutri se vidiva.

TONČKA: Jutri.

Tončka plakatov niti ne pogleda, Ismeta jih odloži na mizo in molče odide. Tončka po njenem odhodu vstane, zavzdihne in se osredotoči na čistila, ki jih je prej pustila na mizi, pripravi mešanico za čiščenje, vmes se nehote obrne in njeno pozornost pritegne pismo, ki štrli iz halje. Pogleduje proti pismu in odpogleduje. Približa se pismu in halji. Stegne roko proti pismu,

nenadoma se pojavi hišnik Fonza, Tončka se vsa strese in roka ji obvisi ob telesu.

HIŠNIK FONZA: Imaš milo za čiščenje oljnih madežev ?

TONČKA: Dober dan se reče, gospod hišnik.

HIŠNIK FONZA:

No, dober dan, gospa, imaš milo za čiščenje oljnih madežev ?

TONČKA: Kaj sem ti jaz javna shramba ? In vsakič: Tončka, imaš to, Tončka, imaš ono svojo omaro s čistili imej, gospod.

HIŠNIK FONZA: Omaro s čistili imajo snažilke, jaz sem hišnik, poslovodni organ stavbe, tvoj šef, če bi rada kaj vedela. Daj, poglej, če imaš !

TONČKA(odklene, stika po omari, naposled izvleče nekakšno že uporabljeno milo): Samo milo za pranje perila na roko imam, če ti kaj koristi, mila za oljne madeže nimam.

HIŠNIK FONZA: Kakšna šola pa je to, če še mila za oljne madeže nima.

TONČKA: Takšna gospod hišnik, ki človeka nauči brati in pisati, kakšna pa naj bo ?

Tončki se vrača prejšnja energija, prejšnja zgovornost, ponuja mu milo za pranje perila. Hišnik malomarno zamahne z roko, češ, da naj milo pospravi.

HIŠNIK FONZA: Pa kaj si smešna ! Kaj res nimaš poštenega mila za oljne madeže, porkaduš ?

TONČKA: Fonza, delo imam, kupi milo v trgovini in prinesi račun jutri v tajništvo, da ti povrnejo denar.

HIŠNIK FONZA: Pametna ideja, kako to, da se nisem prej tega domislil.

Hišnik molče odide, vendar se nekaj korakov od zborničnih vrat zaustavi, kaže hrbet publiki, medtem pa že Tončkina roka dviguje proti pismu in ko se njeni prsti dotaknejo ovojnice, se hišnik energično obrne nazaj in se napoti nazaj v zbornico, na sredo odra. Tončka se ponovno vsa strese in roka ji spet obvisi ob telesu.

HIŠNIK FONZA: Imajo to milo v združni trgovini ali v samopostrežbi ?

TONČKA: Prej v združni.

HIŠNIK FONZA: V združni si rekla. Pametna ideja.

Hišnik zdaj zares odide. Tončka brez oklevanja vzame pismo; iz ovojnice vzame papir, ga razgrne in ga gleda z izbuljenimi očmi, kakor igralka nemega filma.

TONČKA: Pisava mi je nekam hudo znana.

Tončki se ta stavek spontano zareče. Zborničina vrata so odprta, vendar na njih vseeno potrka Damjan Šlajmer in to dvakrat, ker prvič ni odziva; z branjem zaposlena Tončka ga ne sliši.

DAMJAN ŠLAJMER (vljudno, obzirno): Dober večer ! Ključe od fizikalnega laboratorija bi prosil, krožek imamo.

Tončka se spet zdrzne, tokrat je prepozna, kri ji gre glavo in z nerodnimi kretnjami zlaga pismo. Odpre vitrino omare, vzame ključ in ga da Damjanu, ki na pragu zbornice potrpežljivo čaka.

TONČKA: Saj potrkal bi lahko.

DAMJAN : Sem potrkal. Dvakrat. Kaj niste slišali ?

TONČKA: Nisem slišala. Kaj je recitacijskega krožka za danes konec ?

DAMJAN: Ja. Ni recitacijski, ampak krožek improvizacijske lige.

TONČKA: Kaj pa je to ? Saj so vendar recitirali...

DAMJAN: Seveda so. Improvizacija pomeni izmišljanje brez priprave, brez posebnega razmisleka...

TONČKA: Ne razumem se na te stvari, jaz imam samo osnovno šolo.

DAMJAN: Nič hudega, zdaj veste več...

TONČKA: Kaj mi bo to znanje, da znam več; od mene pričakujejo, da znam držati čistilo in krpo, sukati metlo po prostoru.

DAMJAN: Ključe sem dobil, nasvidenje.

TONČKA: Nasvidenje.

Tončka zdaj zapre zborničina vrata. Hlastno seže po pismu in prične brati, slišimo off fantovski glas, hodi počasi, a nemirno po odrskem prostoru; med branjem vsaj dvakrat zadene ob rob mize ali stola.

Vsebina pisma, off fantovski glas:

Marja !

Vsaj v pismu ti lahko rečem Marja in te tikam, drugače vas/te moram tikati in povrhu reči še: gospa profesorica. Na hodniku me večkrat prime, ja, na hodniku med odmori, takrat, ko ti sledim, te opazujem, me večkrat prime, da bi stopil do tebe in se ti zaupal, ti rekel...

Fantovski off glas na tem mestu umolkne, kajti vrata odpre hišnik Fonza.

HIŠNIK FONZA: Ljuba Tončka, imaš za menjati.... velik bankovec imam...

Tončka je zmedena, v čustveni vznemirjenosti pismo vrže v omaro s čistili. Hitro odpre in zapre omaro s čistili.

TONČKA: Kaj je že spet, človek nesrečni ?

HIŠNIK FONZA: V trgovini imajo samo velik denar, blagajničarka ima same velike bankovce. Pol ure pred zapiranjem je, blagajničarka je že zaključila, mali denar je zamenjala za velik.

TONČKA: Kako zamenjala ?

HIŠNIK FONZA: Zamenjala pač. Kaj si vsa rdeča v obraz, kakor višnjev liker si, da veš...

TONČKA: Ko bi ti čistil, kakor čistim jaz, bi tudi bil ves premočen in rdeč v obraz kot kuhan rak.

HIŠNIK: Imaš ?

TONČKA: Imam drobiž.

Tončka vsuje drobiž v Fonzino denarnico, ki ima obliko mošnjička. Možakar urno odide. Vrata zbornice so odprta. Tončka si z levico obriše potno čelo in globoko zavzdihne. Odpre omaro in z roko tipa po njej; išče pismo, ropota in premika, vendar pisma ne najde. Njeno iskanje postaja vse bolj vročično. Iz omare zmeče vsa čistila, ropota, kolikor se le da. Na odru je res veliko čistil, ki dela družbo staremu odmaševalniku. Na koncu iz omare izvleče škrnicelj pralnega praška in iz škrniclja vzame pismo, ki je zasuto z grudami pralnega praška, prašek je namreč star.

Tončka spet zavzdihne in bere, spet se na odru oglasi fantovski off glas.

Vsebina pisma, off fantovski glas:

... da bi stopil do tebe in ti rekel: »Ne bodite tako osorni z menoj, ne vem, kaj sem vam naredil in zakaj mi niste naklonjeni. In če bi pogledala vstran bi ti rekel: »Z vami se pogovarjam, glejte me naravnost v oči, ko bi imeli vsaj za trenutek moje srce v svojem prsnem košu, bi vedeli, po katerem šivu je

razparano, iz katere odprtine na srcu se sipa tisto čustvo, ki mu ne vem pravega imena, a je blizu ljubezni.

Tončka je sicer trdokožna na zunaj in postavljaška, vendar v sebi globoko ranljiva in rahločutna. Vse to se izraža na njenem obličju. Na tej točki gledališke predstave še ne ve, da je to njen sin. Čistilka globoko diha in podoživlja sinova čustva.

Off glas umolkne.

TONČKA: Ko bi moj Dolfe meni kaj takšnega napisal ! Ampak moj mož zna izpolniti samo položnice, kolikor niso povsem izpolnjene.

Off glas se spet oglasi:

Ura je tri zjutraj. Ne morem spati. Jutri bom ves dan osredotočen na tvoj obraz, jutri bom ves neprespan. Pojutrišnjem pišemo tvojo ljubo kontrolko. Tisti, ki bo manjkal, te ljubi. Veš, marsikaj razumem, samo sebe ne, zakaj vztrajam pri nečem, pri čemer imam malo ali nič možnosti. V naravi človeškega srca je, da hoče in želi nemogoče. Stvarnost človeka ne zaustavi, vsaj takšnega ne, kakor sem jaz ne. Takšnega ne zaustavi.

Off glas umolkne.

TONČKA: Nič ne razumem, samo osnovno šolo imam. To ni za človeka, ki ima osnovno... To ni zame. Nič ne razumem. Iz oddaljene vasi prihajam...

Off glas se spet oglasi:

Tako nemogoče se zdi, tako nemogoče... Eno dopoveduje srce, drugo hoče razum. To neskladje, ki ga sedaj izkušam tudi sam. Težko je biti zmeraj človek, saj si v navzkrižju stališč in želja, kako ohraniti ravnovesje v tem že vrženem svetu !?!

Včasih sem se režal najstnicam, ki v mladinskih tednikih ali zabavnih razgaljajo svoje srčne tegobe, tudi njim se je razparalo srce po šivih ali kar počez. Zdaj pa se ne režim več, ker vem, da ima človek pravico do svojih neumnosti in zablod. Zdaj sem poln čustev, konec koncev je to nočni čas, jutri pa bom v šoli odpovedal... Jutri bom moral zaradi vsakdanjosti spustiti krila fantazije...

Off glas umolkne.

TONČKA: Če to ni, če to ni...

Fantovski off glas se spet oglasi:

Nimam prave sreče: rodil sem se snažilki in avtoprevozniku. Živim v hiši, polni nanošenega pohištva. Obadva sta polna samega sebe, zato se neprestano prepirata...

TONČKA(strmi proti publikli, pismo ji med prsti podrhtava, potem ga nenadoma energično zviije z obema rokama): To je Tonček, moj sin; toliko časa že piše z računalnikom, da nisem prepoznala njegove pisave, to je on, moj sin... Kaj vse to pomeni ?

Tončka je iz sebe, ni niti vesela niti žalostna. Zdaj odprta zborničina vrata naglo zapre. Rahlo se trese. Spet pogleda v pismo in od tu naprej bere sama, s tresočim glasom in s tolikšno vznemirjenostjo, da nekatere besede »poje« ali pa narobe izgovarja.

TONČKA: *Ja, vztrajal bom, ker tako hoče srce. Čemur se ljudje danes smejiijo, jutri jemljejo čisto resno. Ne vem zakaj, toda zadnje čase mi na misel prihaja slikar Petkovšek, vsi so ga imeli za čudnega, danes pa...*

Tončka ne vzdrži več in odide iz zbornice. Iz zunanje strani zaklene zborničina vrata tako, da slišimo škrtanje ključa v ključavnici. Zbornica je prazna, za vrati slišimo Tončkin glas, ki ima nekoliko zamolkel izzven.

TONČKA: Vedela sem, da mi je strašno znana pisava, to je Anton, Tonček, moj sin, moj sin... Sramoto si bo naredil v očeh te ženske, te prosvetarske ženske.

Nekaj trenutkov je na odru tišina, potem se oglasi Fonzoov glas in njegovo vztrajno trkanje.

HIŠNIK FONZA: Tončka, odpri ! Drobiž sem ti prinesel nazaj. Makedonsko milo za madeže imajo, cenejše je, kakor naša mila. Odpri vendar, kaj je danes s teboj, ženska, danes pa nisi za nikamor.

Medtem, ko Fonza vztraja pred zaprtimi vrati, vpije ter trka, na oder počasi lega mrak, Fonzeve zadnje besede se mešajo s predirnim zvokom violine, obešenjaško dogajanje na odru dobiva resnejši značaj. Ciganska melodija napolnjuje odrski prostor. S popolno zatemnitvijo tudi vse potihne. Gledalcem privoščimo krajši premor.

D R U G O D E J A N J E

Učilnica za biologijo: fotografije živali na stenah, iz *National Geografica* ali plakati *Wild Life*: tiger, slon, delfini, kitova plavut ter opice. Dve omari pred šolsko tablo: v eni izmed njih so preparirane in nagačene ptice ujede, po možnosti kakšna v zelo slabem stanju in kakšna tudi brez glave. Pticom delajo družbo poljske živali: podlasica, jež, divji zajec ter divja mačka. V drugi vitrini je zbirka metuljev. Pred šolsko tablo plakat človeškega ožilja. Na klopeh so že šolske torbe in kosi najstniške garderobe, kosi oblačil. Živahen pogovor, ki se ga sliši v ozadju odra, govori o tem, da je na šoli odmor. Na začetku drugega dejanja je ves prostor v globoki florescentni modrini. Počasi florescentna modrina prehaja v navadno neonsko razsvetljavo. Nekje sredi skladbe se oglasita Damjan Šlajmer in Fani Travnjak, saj oddaja šolski radio. Učilnica je sicer prazna, slišimo oddajanje šolskega radia v praznem šolskem razredu. V vsaki klopi sedi ena izložbena lutka ali krojaška lutka.

FANI TRAVNJAK: Pozdravljeni ! Dijake vseh letnikov ponovno naprošamo, da poravnajo položnice za malico za mesec april, zlasti dijake četrtil letnikov, od katerih jih je plačalo položnice samo petnajst. V četrtek, 7. maja, bo na naši šoli potekalo prostovoljno cepljenje proti klopnemu meningitisu. Bliža se čas počitnic in s tem možnost okužbe s klopnim meningitisom. Ker smo v letošnjem letu imeli štiri primere meningitisa, smo se odločili, da dijakom ponudimo možnost cepljenja. Prijave zbira profesorica Zafošnikova. Cepljenje bo potekalo v biološkem kabinetu. V petek, 23. maja, bo na naši šoli potekal tabor mladih raziskovalcev, sestanek za ta dogodek zadolženih bo danes ob enih v avli gimnazije. To so bila obvestila. Danes predvajamo glasbo po izboru dijaka Matjaža Javševca iz četrtega a.

DAMJAN ŠLAJMER: V zvezi s taborom mladih raziskovalcev bi opozoril, da je danes dopoldan zadnji rok za oddajo disket z raziskovalnimi nalogami, spete printe prinesete na zagovor, datoteke pošljete meni, Damjanu Šlajmerju. Moj internetni naslov dobite na spletni strani naše šole. Na glavnem portalu. Dijake raziskovalce prosim, da mi datoteke pošljete do ene ure, kolikor jih že niste. Na sestanku se bomo dogovorili za vrstni red nalog in za možnost predstavitve v powerpoint računalniški obliki. Hvala za pozornost.

Vmes se vrtijo odlomki skladb: Nazareth :Love Hurts, Thin Lizzy: Chinatown ter Tokio Hotel: Der letzte Tag, skladbe so ušesu komaj zaznavne in nimajo z vsebino obvestil nobene prave povezave.

Šolski zvonec – klasični šolski zvonec s svojim rezkim in predirnim zvokom.

Šolski razred se pričinja počasi polniti. Na oder počasi prihajajo igralci.

V razred najprej pride Leonida Polič, z zajetnim sendvičem in s pollitrskim jogurtom v roki, zamišljeno gleda predse.

Za njo Samo Trajkovič, z walkmanom na glavi. Potem Urška Kracina z Rodrigezom Pušnikom. Vsak igralec sede poleg izložbene lutke, ki je oblečena v kroj dijaške uniforme s kravato. Režiser poljubno posesti učence po klopeh.

Vstopi profesorica Marica Potočnik, za njo pa Fani Travnjak.

Zadnji prihiti v razred Damjan Šlajmer, s kupom papirja pod pazduho.

DAMJAN ŠLAJMER(se skloni čez klop in da dvd Samo Trajkoviču): Daj to Ozzyju !

MARICA POTOČNIK(prične, ko se dijaki pomirijo): No, preostala nam je še ena ura biologije od treh, no, saj vas bom pet minut prej spustila domov.

Iz razreda se sliši olajšanje, najbolj si je glasno oddahnil Samo Trajkovič, takoj za njim pa Urška Kracina.

MARICA POTOČNIK: Nadaljujmo s snovjo ! Glejte, hemoglobin je naravno železo v krvi, zaradi različne kemijske sestave poznamo trdo in tekoče železo. Trdo železo ste že vsi videli. Tekoče železo pa se nahaja v mineralni vodi in tudi v zelo majhnih količinah v navadni vodi. Če pogledate etiketo od katerekoli mineralne vode, denimo od Radenske, Templja in tako naprej, boste na etiketi prebrali, da vsebuje poleg natrija, kalija, kalcija, magnezija še železov glukonat. Tudi hemoglobin je neke vrste tekoče železo, krvi daje značilen vonj, nekoliko kovinski vonj...

LEONIDA POLIČ (dvigne roko): Tovarišica, nehajmo se pogovarjati o krvi, meni je tako slabo.

MARICA: Dajte, odprite okno, Lea je v obraz čisto zelena. Damjan, bodi toliko prijazen in odpri okno.

Damjan Šlajmer odpre okno in za trenutek pogleda ven na ulico.

DAMJAN ŠLAJMER: Lepa dekleta na ulici... Sončno vreme !

URŠKA KRACINA: Mi pa smo zaprti. Mi pa smo obdani s stenami iz betona.

RODRIGEZ PUŠNIK: Zakaj se pri biologiji učimo kemijo ?

MARICA: Znanje, Rodrigez, je univerzalno. Če boš hotel študirati menegment, boš moral v svoji stroki povezovati različna znanja: ekonomijo, pravo, zgodovino in še kakšen tuj jezik boš moral znati. Takšen je današnji svet, zato ne sprašuj, zakaj se pri biologiji učimo kemijo.

RODRIGEZ PUŠNIK: Ne sprašujem, kaj bom jaz moral znati pri svojem študiju, v svoji stroki, ampak zakaj se pri biologiji učimo kemijo ?

SAMO TRAJKOVIČ: Daj, Pušnik, že spet si pameten.

RODRIGEZ PUŠNIK: Samo, proti tebi še zmeraj.

SAMO TRAJKOVIČ: Ti in tvoj oče sta najbolj inteligentna človeka v celem mestu.

RODRIGEZ PUŠNIK: Kaj, ko bi začela s tvojim očetom, ki ne bo nikoli videl našega mesta.

MARICA POTOČNIK(zaprepadeno): Rodrigez !

RODRIGEZ PUŠNIK: Zakaj ne zavpijete: Samo !?!

MARICA POTOČNIK: Dejala sem: Rodrigez.

RODRIGEZ PUŠNIK: No, kaj je ? Povedal sem resnico.

MARICA POTOČNIK: Pričeli smo dobro. Pričeli smo s temo hemoglobina v krvi.

LEONIDA POLIČ: Že spet kri ! (sama zase)

MARICA POTOČNIK: Zadeva pa je zašla v navzkrižno obstreljevanje...

DAMJAN ŠLAJMER: Navzkrižno obstreljevanje z besedami dveh sošolcev.
(dokonča njeno misel)

MARICA POTOČNIK: Točno.

RODRIGEZ PUŠNIK: Ničesar takšnega nisem rekel.

MARICA POTOČNIK: Če oče ne sme videti svoje družine, je to vseeno velika bolečina. No, no, gremo nazaj k snovi. Kri je tekočina z vsebnostjo...

LEONIDA POLIČ: Tovarišica, ne prosim o krvi, raje ponavljamo za kontrolno nalogo.

MARICA POTOČNIK: Tudi prav. Ne bo škodilo.

URŠKA KRACINA: A res moramo !?!

MARICA POTOČNIK: Urška, ti na izbirni predmet prideš dvakrat na mesec in še ko si pri učni uri, nisi pripravljena delati.

Nekdo potrka. Obrazi se obrnejo proti vratom. V razred stopi Matjaž Javševc. Razred v smeh. Javševc ima v roki čelado.

MATJAŽ JAVŠEVEC: Oprostite, ker sem zamudil. Na dvorišču je obračal fiček s prikolico, nabasan z dvema foteljema; tako da nisem mogel parkirati.

MARICA POTOČNIK: Javševce, zdaj boš trdil, da je fiček s prikolico obračal na dvorišču ves dopoldan. Pouk se začne ob osmih zjutraj. Kje si bil ves dopoldan ? Kje si bil ves ta čas ?

MATJAŽ JAVŠEVEC: Naj povem po resnici ?

MARICA POTOČNIK: Ja !

MATJAŽ JAVŠEVEC: Danes je petek in danes zvečer imamo koncert v sosednjem mestu. Peljali smo ozvočenje v avtomobilu starega očeta. In zaustavili so nas plavi angeli.

MARICA POTOČNIK: Kdo ?

MATJAŽ JAVŠEVEC: Policisti. In nihče izmed nas nima šoferskega izpita. Pet nas je bilo nabasanih v avtu...

RODRIGEZ PUŠNIK: Matjaž, nabasanih, z malo začetnico ali nabasanih z veliko začetnico !?!

SAMO TRAJKOVIČ: Daj, Pušnik, že spet si pameten !

MARICA POTOČNIK: Mir ! Matjaž, povej do konca !

MATJAŽ JAVŠEVEC: Policaj se je razburil. Vse nas je popisal.

MARICA POTOČNIK: Sedi sedaj, je že v redu. Za kontrolno nalogo pišemo, kakor že veste, od organov človeškega telesa do obtočil.

URŠKA KRACINA: Toliko strani. Preveč.

MARICA POTOČNIK: Slabih štirideset strani iz knjige in petnajst strani iz zvezka je zate preveč. Zakaj si se sploh prijavila na biologijo, zakaj le, ko pa je toliko drugih maturitetnih predmetov ?

URŠKA KRACINA: Saj sem želela vzeti geografijo, a jih je bilo že preveč prijavljenih, no, potem sem vzela po sili razmer biologijo.

MARICA POTOČNIK: A tako. Po sili razmer.

DAMJAN ŠLAJMER: Po sili razmer je lepo vreme. Sončno vreme.

URŠKA KRACINA: Pri meni ne. V meni vse dneve dežuje.

RODRIGEZ PUŠNIK: Nič ne vidim, da teče od tebe. Nič ne vidim, da se nabirajo luže pod teboj.

Samo Trajkovič rahlo lopne Rodrigeza s spovitim zvezkom.

SAMO TRAJKOVIČ: Rekel sem ti že, Rodrigez, naj pove do konca.

MARICA POTOČNIK: Urška, kaj te sploh zanima ?

URŠKA KRACINA: Jaz bi šla veliko raje na oblikovno šolo ali frizersko, kjer bi počela veliko bolj praktične reči, toda zmagala je volja staršev. Jaz sem ustvarjena za uporabno umetnost.

RODRIGEZ PUŠNIK: Ali starši hodijo, v šolo ali ti ?

SAMO TRAJKOVIČ: Vsaj eno pametno vprašanje, Rodrigez.

URŠKA KRACINA: Oče ima fiksno idejo, da so frizer, oblikovalec in aranžer butasti poklici. Ne vem, od kod mu to prepričanje, toda prepričan je.

MARICA POTOČNIK: Vrnimo se k snovi. Glejte, še enkrat, pišemo vse človeške organe, še posebej zgradbo srca, jeter, ledvic in ne pozabite prebrati o peristaltiki. Vprašanja skrbno in natančno preberite. Ne pišite izven konteksta in prosim, pišite čitljivo. Matjaž, tebe bi še posebej prosila, da mi prizaneseš s svojo verzijo egipčanskih hieroglifov. Nimam toliko časa in ne denarja, da bi jih šla dešifrirat v vroči Egipt. Matjaž, bo šlo ?

MATJAŽ JAVŠEVEC: Šlo bo. (nekaj zapisuje v zvezek)

MARICA POTOČNIK: Preden nas prehití zvonec, pogledjmo, kdo manjka !?!

Iz kupa papirja in kartonastih map izuleče dnevnik šolskega dela. Piše: Sergeja Kolmanič.

FANI TRAVNJAK: Od druge ure dalje. V bolnici ima pregled.

MARICA POTOČNIK: Kaj pa je narobe z njo ?

FANI TRAVNJAK: Slabokrvna je.

LEONIDA POLIČ: Že spet kri.

MARICA POTOČNIK: Še kdo ? Aja, Anton Hajdinjak. Od kdaj ?

FANI TRAVNJAK: Od prve ure dalje.

MARICA POTOČNIK: A ta zasanjanec sploh hodi v šolo ?

LEONIDA POLIČ: Saj hodi.

MARICA POTOČNIK: Na mojih urah ga ni bilo že lep čas.

Oglasi se šolski zvonec s svojim predirnim zvokom.

MARICA POTOČNIK(nadaljuje): Imate še kakšno uro danes ?

FANI TRAVNJAK: Samo še razredno in še ta ne bo trajala vso uro.

Marica Potočnik odide iz razreda, dobre volje in nasmejana. Ker je po urniku zadnja šolska ura, so vsi dobre volje, nasmejani in razposajeni. Matjaž Javševc in Samo Trajkovič se povzpmeta na šolsko klop in pričneta poplesavati. Z walkmani na glavah plešeta. Točka je lahko glasbeno stilizirana, za njo je lahko posebej napisan glasbeni aranžma. Sošolke so navdušene. Ko je glasbena točka na svojem razpoloženskem in umetniškem vrhuncu, vstopi ravnatelj Bruno Monetti. Vsi ga takoj opazijo in se takoj spodobno posedejo, razen plesalcev Sama in Matjaža, ki nadaljujeta s plesnimi vragolijami. Le Lea je toliko solidarna, da ju pocuka, vsakega posebej, za hlačnico.

RAVNATELJ(najpoprej z mehko, potem pa z vso ravnateljsko ostrino): Lepa plesna točka, vendar pojdit z menoj.

Najpoprej odide ravnatelj, potem pa Samo in Matjaž. Po odhodu vseh treh iz razreda se prva oglasi Urška Kracina.

URŠKA KRACINA: Adijo živci !

Vstopi razrednik Miran Polajner Zafošnik, vidno razburjen, po obrazu sodeč že obveščen o najnovejšem dogodku v razredu. Ko sede, zakoplje obraz v dlani, tako da vidimo njegove dolge prste, rahlo zamazane s kredo.

RAZREDNIK MIRAN(s tišjim glasom, ki je pravo nasprotje njegovemu vročemu obrazu): Kaj naj naredim z vami, res ne vem, kaj naj naredim ! Imate kakšen predlog ?

RODRIGEZ PUŠNIK: Če vi ne veste, kako naj mi vemo.

FANI TRAVNJAK: Škoda, da ni Sama, da bi vam nekaj rekel. On je sedaj pri ravnatelju.

RAZREDNIK MIRAN(obraz izkoplje iz dlani): Da, pri ravnatelju.

LEONIDA POLIČ: Eh, tovariš, saj je šlo samo za zafrkancijo.

RAZREDNIK MIRAN: Ne mislim tega danes v razredu, ampak na vaše izostajanje od pouka, ocene, na vaš odnos do dela, bonton; ja, mislim na vašo zafrkancijo.

FANI TRAVNJAK: Saj smo v četrtem, maturo nas bo večina opravila.

RAZREDNIK MIRAN(zdaj se razvname): Ravno zato, ker ste v četrtem, bi lahko bili nižješolcem za vzgled, tako pa se sprehajate po šoli. Mislite samo na maturantski ples, kakor da ne bi imeli več do šole nobene obveznosti. Od vseh razredov na šoli manjkate največ vi – četrti letniki, da o neplačanih

položnicah za malico ne govorim. V tem razredu jih za mesec april ni poravnal nihče. Matura je pred vrati, maturantje...

URŠKA KRACINA: Kaj nas vsi profesorji po vrsti strašite s to matura, vi se je bolj bojite, kakor mi.

RAZREDNIK MIRAN(nekoliko tišje): Saj matura ni nič posebnega, samo znati bo potrebno.

URŠKA KRACINA: Kaj !?! V sobo se bom pred matura zaprla, samo snov gulila, energijske pijače pila in vitergin in cedevito jedla in bo šlo.

DAMJAN ŠLAJMER: Matura ni rave party, potrebna bo le klasična študioznost, potrebno se bo le učiti na klasičen, staromodni način.

RAZREDNIK MIRAN: Urška, hvala za kuharski recept za matura ! Upam, da bo čim manj koristil in da bo na koncu obveljalo tisto, kar je priporočil Damjan. Raje pogledjmo, koliko izostankov je... Klasika – Trajkovič, v ponedeljek prva ura, potem spet peta in šesta. Kracina, pri kemiji si v torek manjkala četrto uro, kaj bova rekla ?

URŠKA KRACINA: Pri ortodontu sem bila.

RAZREDNIK MIRAN: Prinesi opravičilo.

V razred stopita Samo Trajkovič in Matjaž Javševc, resnih obrazov po eni strani, po drugi pa jima gre na smeh, ko pogledujeta sošolce. Razrednik Miran ju samo ošine s pogledom in nadaljuje s pregledom izostankov.

RAZREDNIK MIRAN: Trajkovič, ponedeljek prva ura, kje si bil ?

SAMO TRAJKOVIČ: Avtobus je imel zaradi železniške zapore zamudo.

RAZREDNIK MIRAN: Peta in šesta ?

Ko sedeta, se Lea obrne proti Matjažu in polglasno vpraša.

LEONIDA POLIČ: Kaj je rekel Brunek ?

RAZREDNIK MIRAN(prestreže vprašanje): Ni Brunek, ampak Bruno, če se že pogovarjata o našem ravnatelju.

MATJAŽ JAVŠEVEC: Nič.

LEONIDA POLIČ(nejeverno): Nič ?

SAMO TRAJKOVIČ: Nič.

MATJAŽ JAVŠEVEC: To, kar govori vsak ravnatelj. V osnovni šoli sem na razgovoru pri ravnatelju poslušal podobne besede.

RAZREDNIK MIRAN(vztraja): Peta in šesta ?

SAMO TRAJKOVIČ: Peta in šesta ? Sta pač peta in šesta šolska ura.

RAZREDNIK MIRAN: Dve neopravičeni. Javševac, v sredo ves dan ?

MATJAŽ JAVŠEVEC: Na pogrebnem sem bil.

RAZREDNIK MIRAN: Šest ur neopravičenih. Ti si vsakih štirinajst dni na pogrebnem zavodu ali bolje: na sončni upravi, tam pa ne izdajajo opravičil. No, kako je bilo pri gospodu ravnatelju ?

SAMO TRAJKOVIČ: Edinstveno.

MATJAŽ JAVŠEVEC: Enkratno.

RAZREDNIK MIRAN: Kaj vama je povedal gospod Monetti ?

SAMO TRAJKOVIČ: Nekaj izvirnega: da je matura pred nami.

RAZREDNIK MIRAN: A nekaj izvirnega ? Vidim, da vam je tudi to v zabavo. Vsepovsod iščete razlog za mladinsko zabavo in kratkočasje.

LEONIDA POLIČ: Zdaj je čas za zafrkancijo, čez nekaj let bomo tako vsi resnih obrazov.

DAMJAN ŠLAJMER: Svet odraslih je svet politike in pridobitništva. En velik dolgčas. Eno veliko osiromašenje duševnih sposobnosti.

RAZREDNIK MIRAN: Zanimivo. In kako vidite sebe, če že druge tako kritično ?

SAMO TRAJKOVIČ: Pri družbeni vzgoji nas profesorica sprašuje take reči.

RAZREDNIK MIRAN: Zanimivo. In kaj odgovorite ?

SAMO TRAJKOVIČ: Različni odgovori. Jaz pravim: kot kava, malo smo grenki, a malo smo sladki.

RAZREDNIK MIRAN: Metafora. Odgovor v metafori.

URŠKA KRACINA: Kaj ?

RAZREDNIK MIRAN: Metafora, Urška. Besede imajo dobeseden in prenesen pomen.

Na vratih se pojavi Dolfe, Karel Vanč Hajdinjak, spodobno oblečen, brez zobotrebca v ustih, resnega obličja, skratka, vidno spremenjen.

DOLFE: Gospod razrednik, pridete, prosim, malo ven.

RAZREDNIK MIRAN: Pridete vi noter. Razredna ura je končana. Vidimo se v ponedeljek.

Dijaki naglo zapustijo razred, ker so veseli, da je konec pouka.

DOLFE(obotavljivo): Ne vem, kje bi začel oziroma kako bi pričel. Danes sem zaradi tega vzel dopust. Družina me vidi bolj malo, ker sem na dolgih mednarodnih progah. Šofer sem.

RAZREDNIK MIRAN: Kar naravnost povejte !

DOLFE: Moj sin Tonček se je zaljubil v učiteljico Marico.

RAZREDNIK MIRAN: V profesorico Marico Potočnik ? To je moja bivša žena. No, to ni nič problematičnega, to povsem sodi k mladosti. Vaš sin povzroča sebi in nam drugačne težave: pri pouku namreč veliko manjka.

DOLFE: Ne hodi v šolo !?!

RAZREDNIK MIRAN: Ne redno.

DOLFE: Čakajte malo, da vam do konca povem. Moja žena je radovedna ženska. Čistilka je na vaši šoli. Včeraj je dobila v roke pismo, ki je bilo v žepu bele halje učiteljice Marice. Veste, kaj piše ?

RAZREDNIK MIRAN: Ne, nisem bral tega pisma in ga tudi ne bi. Saj poznate človekove pravice, ki človeku pripadajo z ustavo. In mladostnikove pravice...

DOLFE: Nisem jaz zaplenil tega pisma, ampak moja žena.

RAZREDNIK MIRAN: Posegate v intimo, kjer gre za najosebnejša doživetja vašega sina.

DOLFE: Kaj svetujete v tem primeru ?

RAZREDNIK MIRAN: Vsaj malo poznavanja razvojne psihologije. Vsaj malo seznanitve z mladostnikovo duševnostjo.

DOLFE: Kakšno poznavanje ? Dajte no, gospod razrednik, ne bodite smešni!

RAZREDNIK MIRAN: Vi ne bodite smešni, Vanč ! Petošolske ljubezni so nekaj najbolj naravnega za odraščajoča dekliska in fantovska srca. Nekaj, kar sodi v občutljivo mladost.

DOLFE: Kako učeno govorite !

RAZREDNIK MIRAN: Ne, dejal bi, da življenjsko. Življenjsko, gospod šofer.

DOLFE: Vi lahko učeno govorite, tako učeno, a moj sin trpi...

RAZREDNIK MIRAN: Ne vi in ne jaz ne bova olajšala morebitnih srčnih tegob. Ali drugače: petošolsko ljubezen je najbolje pri miru pustiti; kaj se vmešavate v dejstvo, da ima srce svoje razloge, o katerih razum nima pojma.

DOLFE: Kaj naj storim ?

RAZREDNIK MIRAN: Največ to, da ste svojemu sinu to, kar ste in sicer: oče.

DOLFE: Ampak midva sva bolj prijatelja.

RAZREDNIK MIRAN: Svojemu otroku ne morete biti prijatelj, vsaj ne v teh letih. Odigrati boste morali vlogo starša, kar pa je mnogim družinskim ljudem najtežje.

DOLFE: Prav imate, veliko sem zdoma. In ko sem doma, se grem z lastnim sinom prijateljstvo, samo, da bi se mu približal.

RAZREDNIK MIRAN: Pri sebi imam dnevnik in redovalnico. Kaj, ko bi pogledala ocene in izostanke ?

DOLFE: Opravičene ure gor ali dol, neopravičene gor ali dol. A so na tej šoli res bolj fejest učiteljice, kot njegove sošolke ali vrstnice iz sosednjih razredov.

RAZREDNIK MIRAN: Če govoriva o moji bivši ženi, bo že tako, kakor pravite.

DOLFE: In zakaj ste se potem ločili ?

RAZREDNIK MIRAN: Ker je spoznala nekoga bolj privlačnega in njej ustreznega.

DOLFE: Torej je zasedena.

RAZREDNIK MIRAN: Kolikor mi je znano, je zasedena.

DOLFE: Torej Tonček nima možnosti ?

RAZREDNIK MIRAN: Vanč, gre za petošolsko ljubezen. Kaj ne poznate usode večine petošolskih ljubezni ? Oba si lahko želiva, da bi obstajala možnost za to, toda svoje mora povedati tudi življenje. Življenje je namreč enačba z več rešitvami in spoznanji.

DOLFE: Vi lahko učeno govorite, toda moj fant trpi.

RAZREDNIK MIRAN: Kaj želite ? Življenje samo z lepe in lahke strani ? Ne bo šlo. Greva skozi izostanke ?

DOLFE: Samo en izostanek je sedaj pomemben: izostanek srca.

RAZREDNIK MIRAN: Ne razmem.

DOLFE: Jaz pa. V šoli lahko manjka kolikor hoče, ampak, če dobi srčni izostanek, če ga ta vaša učiteljica zavrne, to pomeni več....Kaj bo potem !?!

RAZREDNIK MIRAN: Ne razmem vas preveč dobro. Iz vas govorijo premočna čustva.

DOLFE: Da, premočna čustva. Zaliti bo potrebno ta premočna čustva. Pojdite z menoj !

RAZREDNIK MIRAN: Kam ?

DOLFE: Tja, kjer so dovoljeni moški pogovori.

RAZREDNIK MIRAN: Ampak, kam ? Za božjo voljo. Vanč, naj se vam razum zbistri, vaš sin Tonček je pravzaprav že polnoleten, sam odgovarja za svoja dejanja.

DOLFE: Čisto sem iz tira. A mu ne bi mogli vi urediti razmerja s kakšno mlado punco ?

RAZREDNIK MIRAN: Lepo vas prosim, gospod šofer, kako daleč sva prišla s tem razgovorom, v kakšnem tonu se pogovarjate z menoj !

DOLFE: V tonu premočnih čustev.

RAZREDNIK MIRAN: Se strinjam. Navsezadnje je tudi še mlada, on pa je rosno mlad. Pa kaj je narobe s to ljubeznijo, če je sploh obojestranska. Dejal sem: gre za platonična čustva. Dogaja se tisto, kar se zgodi v rosni mladosti.

DOLFE: V tonu premočnih čustev se odvija ta pogovor. Pogasiti bo potrebno ta premočna čustva. Pogasiti !

RAZREDNIK MIRAN: Čisto ste iz sebe.

Dolfe, Karel Vanč Hajdinjak močno prime razrednika Mirana za rokav in ga gleda z izbuljenimi očmi naravnost v oči.

DOLFE: Veliko sem prestal. Veliko v teh urah kratkega dopusta.

RAZREDNIK MIRAN: Gledate me, kakor da bi furije v vaši krvi želele na vsak način potešiti svojo lakoto, svoj glad.

DOLFE: Kaj ? Kako ?

RAZREDNIK MIRAN: Ah, nič ! Pozabite, preveč učeno govorim.

DOLFE: To je neka pesem, mar ne ?

RAZREDNIK MIRAN: Ne, to je iz drame. Iz drame angleškega dramatika Christopherja Marlowa.

DOLFE: Kako mi je žal, da nisem bil bolj vztrajen pri učenju.

RAZREDNIK MIRAN: Tega ne slišim prvič.

DOLFE: In tudi ne zadnjič. Pridite z menoj !

RAZREDNIK MIRAN: Vprašal sem že: kam ?

DOLFE: Tja, kjer furije v krvi potešijo svoj glad.

RAZREDNIK MIRAN: Kam ? Kam me vlečete, človek božji, za rokav me vlečete!

Karel Vanč Hajdinjak energično vleče razrednika Mirana za rokav, iz šolskega razreda.

DOLFE: Prav je imel tisti Anglež. Prav.

RAZREDNIK MIRAN: Ne moreva tako. Nikamor ne grem.

DOLFE: Svojo lakoto ! Svoj glad !

RAZREDNIK MIRAN: Prosim, spustite me !

DOLFE: Ne, nikoli ! Greva tja !

RAZREDNIK MIRAN: Govorilne ure imam.

DOLFE: Z menoj. Z menoj imate govorilne ure.

RAZREDNIK MIRAN: Končane so vendar.

Lika drame se počasi pomikata proti vratom, včasih se prerivata in suvata, vendar zapuščata odrski prostor.

Na oder počasi lega odrski mrak.

T R E T J E D E J A N J E

Oder razpolavlja črnobel kockast tepih, ki se na koncu odra izgublja v temini. Kdorkoli izmed igralcev, ki pride iz ozadja, se izvije iz teme in kdor gre v ozadje odra, ga pogoltne tema. Tretje dejanje v celoti deluje, kot velika pripravljalna sekvenca, dogajanje je ležerno in upočasnjeno. Nekje sredi črnobelega kockastega tepiha stoji takšen voziček s posteljnino, kot ga vidimo v bolnicah ali hotelih. Na začetku odra stoji improvizirana čakalnica. Velika stena z otroškimi risbami na temo *Obisk pri zdravniku*. Zraven je plakat, ki mladino svari pred *aidsom*. Na steni so še stara vabila za krvodajalske akcije. Pred steno čakalnice so na drog pritrjeni aluminijasti stoli. V kotih čakalnice sta dve okrasni rastlini. Iz teme se izvije Marija Travnjak, ki pride po voziček s posteljnino, odpelje ga v ozadje in pogoltne jo

seveda temina. Potem se pojavi druga medicinska sestra, ta pelje serum za cepljenje v stekleničkah, voziček zelo ropota in stekleničke se močno tresejo. Njen izraz na obrazu je brezizrazen. Voziček pripelje iz ozadja po črnobelem kockastem tepihu in zavije v levo stran odra. Na desni strani odra se pojavita zdravnik, v beli halji in zdravniška sestra, v modri halji. Medicinca gresta skozi čakalnico, prečkata črnobel kockast hodnik in izgineta na levi strani odra. Zdravnik nosi kartonasto mapo.

V čakalnico vstopijo dijakinje, sošolke: Fani Travnjak, Leonida Polič ter Sergeja Kolmanič. Med sošolkami se razvije dekliški, ženski pogovor precej obrekljive narave.

FANI TRAVNJAK: Ti si že ves dan v bolnici !?!

SERGEJA KOLMANIČ: Ne sprašuj ! Ob osmih zjutraj sem prišla sem. Ob enajstih sem bila na vrsti. Četrto ure sem bila notri. Potem sem šla v laboratorij. Mlada praktikantka je bila tam, roka se ji je tresla, ko je šla z iglo v mojo žilo, da bi mi jemala kri. Kaj je, Lea, čisto zelena si v obraz ?

LEONIDA POLIČ: Kakšen vonj je v tej bolnici ! Spremenimo temo.

Leonida si z robčkom iz blaga zastira nos in usta.

FANI TRAVNJAK: Da, spremenimo.

SERGEJA KOLMANIČ: Koliko vas je bilo pri biologiji ?

FANI TRAVNJAK: Zelo malo. Tvoj dragi je spet blestel.

SERGEJA KOLMANIČ: Moj dragi !?!

FANI TRAVNJAK: Rodrigez.

SERGEJA KOLMANIČ: Za enkrat še imam okus.

LEONIDA POLIČ: Ali ne veš, da je zaljubljen vate ?

SERGEJA KOLMANIČ: To mi je novo.

LEONIDA POLIČ: Zame pa stara novica.

SERGEJA KOLMANIČ: Nisem se ogrela zanj in se ne bom. Jaz imam Darka.

FANI TRAVNJAK: Urška bi bila dobra kombinacija za Rodrigeza, po mojem sta za skupaj.

SERGEJA KOLMANIČ: Ampak ti ne veš, da se srečuje z nekom, ki bi ji lahko bil oče. V arestu je bil. Čuden moški, ampak zelo dobro izgleda.

FANI TRAVNJAK: Koliko je star ?

SERGEJA KOLMANIČ: Kakšnih štirideset.

FANI TRAVNJAK: Toliko je star ? Dosti veš o zadevi.

SERGEJA KOLMANIČ: Z mojo teto je včasih hodil skupaj v službo. Računovodja je bil tam, potem pa so ga zaprli. Neko vsoto denarja si je nezakonito nagrabil.

LEONIDA POLIČ: Sergeja, o čem vse ti nisi obveščena.

SERGEJA KOLMANIČ: Sedaj ima spet firmo. In zopet ima denarja za na lopato.

LEONIDA POLIČ: Kakšno firmo ima ?

SERGEJA KOLMANIČ: Italijanski tekstil prodaja. Govori se, da je bila zadnjič policija pri njem, menda so našli kokain.

Po črnobeli kockasti preprogi pride Marija Travnjak in pride v čakalnico.

MARIJA TRAVNJAK: Zdravo.

FANI TRAVNJAK: Zdravo, mama.

MARIJA TRAVNJAK: Vi ste zmenjeni ob treh. Eno težavo imamo: ne najdemo ga.

LEONIDA POLIČ: Nisem navdušena nad bolnico. Šla bi domov.

FANI TRAVNJAK: Lea, potrpi. Kaj ne leži ?

MARIJA TRAVNJAK: V imenu šole ste prišli na obisk. Grem še enkrat pogledat.

FANI TRAVNJAK: V imenu šole, mama.

Marija Travnjak odide nazaj po črnobelem kockastem tepihu in pogoltne jo temina.

SERGEJA KOLMANIČ: Sedaj pa moram v avtošolo. Ko si star osemnajst let, praviloma greš na opravljanje šoferskega izpita.

FANI TRAVNJAK: Prideš jutri v šolo ?

SERGEJA KOLMANIČ: Še ne vem, odvisno. Doma pakiramo sveče za Avstrijo. Oče je ves živčen. Vsak dan hodi po izpiske. Vročično čaka denar od prejšnje serije sveč. Naročilo ne sme izostati. Jutri peljemo pakete na tovorni vlak.

Fani in Leonida sedeta na klop v čakalnici.

LEONIDA POLIČ: Zdaj sva pa sami.

SERGEJA KOLMANIČ: Zdaj lažje dihaš ?

LEONIDA POLIČ: Malo se mi je nos navadil na ta vonj.

Nastopi Josip Hlavaty, njegov nastop sošolki Fani in Leonido prestraši, saj je nenaden in nepričakovan, pride iz desne strani odra v čakalnico. Dekleti kar poskočita. Josip Hlavaty je oblečen v bolniško haljo.

JOSIP HLAVATY: Dober dan, jaz sem profesor Hlavaty, vedve pa sta verjetno dijakinji iz srednje kemijske, če me moje stare oči ne varajo.

FANI TRAVNJAK: Tako je, Fani... (mu poda roko)

LEONIDA: Lea. (mu poda roko)

JOSIP HLAVATY: Kateri letnik sta ?

FANI TRAVNJAK: Četrta a.

JOSIP HLAVATY: Tudi jaz sem bil oddelek a. V klasično gimnazijo sem hodil. To je bil čas, ko se je gimnazija delila na klasično in na realko.

LEONIDA POLIČ: To je srednja šola. Kaj pa osnovna šola ? Katerega leta ste šli v prvi razred osnovne šole ?

JOSIP HLAVATY: Ne osnovna, takrat so rekli ljudska šola.

LEONIDA POLIČ: Moja babica je hodila v ljudsko enorazrednico.

JOSIP HLAVATY: Tako je. To je bil čas, ko je mrgolelo ljudskih enorazrednic.

V ljudsko šolo sem stopil leta 1933 in to v neki češki vasi.

FANI TRAVNJAK: Pomaranče sva vam prinesli.

Fani iz cekarja izvede velik petkilogramski škrnicelj s pomarančami, vendar dno škrnicelja popusti in pomaranče se trumoma usujejo po tleh.

JOSIP HLAVATY (pobere pomarančo in si jo ogleduje): Pomarančo, da, pomarančo je držala v roki. V svoji snežnobeli roki, ki je v razredu znala žugati, a nikoli tepsti. Oprostite, prevzel me je spomin. Nekaj, kar je vredno vsega spomina, trajnega spomina. Zadnje čase se samo spominjam, spominjam se najnežnejših dogodkov iz otroštva, prvih krivic v življenju, šolskih let, prvih službenih let ter seveda prve ljubezni. Petošolske.

Fani in Lea pobirata pomaranče in se spogledujeta, tokrat pomaranče dajeta v modro polivinilasto vrečo. Profesor Hlavaty pomarančo obrača kot vedeževalsko kroglo, potem jo vrže v vrečo.

LEONIDA POLIČ: Oprostite, sva pač nerodni.

JOSIP HLAVATY: Ne opravičuj se, saj te lahko tikam, mene so v gimnaziji vikali. Vem, da je to vljudnostni obisk in da pravega odnosa do mene kot učitelja in človeka ne morete vzpostaviti, ne vedve, ne sedanje generacije.

LEONIDA POLIČ: Res je, mi vas ne poznamo, toda legenda ste.

JOSIP HLAVATY: Legende nimajo bolniške halje in niso bile operirane na tankem črevesu.

FANI TRAVNJAK: Prejle ste pobrali pomarančo, je že v vrečki, mi lahko poveste, če ni skrivnost, česa ste se spomnili, kaj ste podoživali.

JOSIP HLAVATY: Začutil sem tisti srčni drget, ki sem ga začutil zmeraj, kadar je šla po šolskem hodniku. Bilo je v gimnaziji, bil sem v četrtem letniku. Tisto šolsko leto so bile v modi mornarske obleke. Danes mladi več ne veste, toda nekdanj, na začetku dvajsetega stoletja, so dečki nosili mornarske obleke. Tisto pomlad pa jih je nosila mladina. Mornarske telovnike v cvetu mladosti.

Iz temnega ozadja odra se izvije Samo Trajkovič, oblečen v mornarsko obleko, stopi na sredo belega hodnika in okameni.

JOSIP HLAVATY(nadaljuje): Tisto leto je bilo v modi vse sredozemsko in v mesto so pričele prihajati tone južnega sadja, še kiwi in mangovec, ta dva sadeža sta bila za nas sploh novost in nepoznana. Nekega dne je nosila v snežnobeli roki pomarančo, zaljubil sem se v to malenkost in skozi to malenkost sem se zaljubil vanjo.

Iz temnega ozadja odra stopi Marica Potočnik, s paževsko pričesko iz tridesetih let dvajsetega stoletja, oblečena v enodelno sivo obleko in v rokah nosi pomarančo. Obstane nekaj korakov pred mornarjem, publiki in profesorju kaže polprofil, saj je hodnik obhodila v potezi šahovskega konja.

JOSIP HLAVATY(nadaljuje): Ime ji je bilo Ana Potočnik.

FANI TRAVNJAK(postane pozorna): Kako, prosim ?

JOSIP HLAVATY: Potočnik, Ana Potočnik.

FANI TRAVNJAK: Nas uči Marica Potočnik.

JOSIP HLAVATY: Ja, to je njena mati.

LEONIDA POLIČ: Kaj pa je gospa učila ?

JOSIP HLAVATY: Biologijo.

FANI TRAVNJAK: Kako, prosim ?

JOSIP HLAVATY: Saj sem razumljiv, gospa je učila biologijo.

FANI TRAVNJAK: Ja, razumljivi ste, začudena sem, profesorica Marica tudi uči biologijo.

JOSIP HLAVATY: Prej si rekla, da sem legenda, a obstajajo večje legende, kakor sem jaz.

LEONIDA POLIČ: Kot na primer ?

JOSIP HLAVATY: Obstaja sodobna legenda o rodovih **Potočnikovih lepotic**, ki uročujejo mlade fante iz roda v rod.

LEONIDA POLIČ: Ah, saj je samo legenda. Težko verjamem, da bi se kdo od naših fantov ogrel za našo profesorico biologije.

JOSIP HLAVATY: Kakšni pa sta po šolskem uspehu ?

Vsi trije počasi gredo iz čakalnice. Pogovor, ki se zdaj odvija med njimi, poteka na pohodni relaciji: čakalnica – črnobela kockasta preproga – odrsko ozadje. Skraka, zapustijo čakalnico, gredo po preprogi in pogoltne jih tema v ozadju odra. Ko gredo mimo mornarja in profesorice, ju ne zaznajo.

LEONIDA POLIČ: Do sedaj sem bila dobra, letos mi gre za prav dober uspeh. Ko bi imela zgodovino pet, bi bila prav dobra.

FANI TRAVNJAK: Za odličnega mi gre. Rada bi študirala pravo, zato potrebujem tako visok učni uspeh.

JOSIP HLAVATY: Neverjetno. Danes se mladi odločate za študij prava, ekonomije ter medicine. V času moje mladosti sta bila cenjena poklica učitelj in zdravnik.

FANI TRAVNJAK: Biologijo ste učili ?

JOSIP HLAVATY: In kemijo. Za ta poklic sem se odločil, ker sem bil platonično zaljubljen v učiteljico biologije.

LEONIDA POLIČ(se smeje): Uročila vas je moč **Potočnikovih lepotic**.

FANI TRAVNJAK: Zašli ste v starodavno legendo **Potočnikovih lepotic**.

LEONIDA POLIČ: Ah, saj je samo legenda. Danes kaj takšnega sploh ni možno. Vraževerje pač !

JOSIP HLAVATY: V zaljubljanju igra glavno vlogo nevidna vžigalica, ki se ukreše ob na videz vsakdanjem dogodku. Srce je zapleten človeški organ, tako po zgradbi, kakor po fantaziji.

LEONIDA POLIČ: To pa ste tako lepo povedali, da bi lahko bilo napisano v kakšni literarni knjigi.

JOSIP HLAVATY: Stanuješ v internatu ?

LEONIDA POLIČ: Ja, drugo leto bom raje najela sobo, bo več miru in več zasebnosti.

FANI TRAVNJAK: Ne vem, kako bi jaz živela v internatu.

Preden izgine s horizonta odra, se profesor Josip Hlavaty še enkrat obrne proti občinstvu.

JOSIP HLAVATY: Življenje danes ali včeraj je pravzaprav simfonija, kljub vsem pretresom in tegobam, ta trenutek, da, ta trenutek se poraja najnežnejša ljubezen v prsnem košu, v predmestju, kjer se po drugi strani tat skriva za kantami smeti. Največja grdobija je sosed plemenitemu, zdaj je čisto zdaj umazano, a v prvi vrsti – simfonija ! V vseh šolah sveta že dobiš znanje, toda težava je v tankočutnosti, ki je na tem svetu ni dovolj...

Ko jih pogoltne temina, je nekaj trenutkov na odru tišina. Potem se oglasi melodija simfonije iz glasbene skrinjice. Na oder počasi lega mrak.

K o n e c